

ՄԱՐԺԱՐԻԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Մասին լրագիրն 5 անգամ կը հրատարակուի յառաջը . 4 Օրաբերք և 1 Շաբաթաբերք :
Տարեկան գին . 40 Պոլսե Բաժար 100
Փառաւոյն . 10 Մեկ
Կեցածնայ գին 4 Պոլսե . 90 Ղր
Փառաւոյն . 5 Մեկ
Խաղաղութիւն բուռն գին 60 Փոլս
Շաբաթաբերք 20

Գուրա գտած լրագրաց նամակ ծախար խմբագրութեան վրայ է :
Ծանուցմանց տալը միկ անգամի նամակ :
3 Ղր երկու անգամի նամակ 2 Ղր :
Լրագրաց վերաբերեալ նամակ կամ արքայի կողմէ գրաւիւն Խմբագիր-Տնօրէնին պիտի ուղարկուի . եւ նամակ ծախարն ալ դրկողիկ վրայ է :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 24 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Լրագիրները տակաւին Վաղղիոյ Երեսփոխանական ընտրութեանց արձակած են իրենց լրագրութիւնը : Վաղղիոյ թերթերն առանց բացառութեան այս գործին մէջ իրենց մասնակցութիւնն ունին . իւրաքանչիւրն իր ընտրութիւնն ունի . իսկ արտաքին թերթերն ընտրութեանց քաղաքական կողմի կը նկատեն եւ կայսեր լռելիքը ընթացիկ վրայ գուշակութիւններ կը հանեն . Վարդիկ եւ ուրիշ գլխաւոր քաղաքացի մէջ եղած խռովայող ցոյցերուն եւ բանտարկութեանց, ինչպէս նաեւ ընտրութեանց խորհրդին վերայ անցեալ շաբթու խօսած էինք : Վարդիկ մէջ եղած բանտարկութեանց թիւը վերջին թերթերուն նայելով 149 հասեր է, որոց 62ը 20 տարեկանէն վար են, եւ 23ը անկէ առաջ դատաստանի ենթակայ եղած, Վսիկ զատ 93ը ձեռագործով աշխատար, 56ը ուսանող, վաճառականի գործակատար եւայլն են : Վսյս վիճակագրութեանց կը տեսնուի որ խռովութեանց հեղինակները բուն ընտրողներն են :

Բայց ասիկ հետեւեցեալ չէ թէ քաղաքացեաց մէկ կարեւոր մասն ալ այսինքն վաճառականներն ու արհեստավորները կամ գաղղիներն Պուր-ժուաքի կոչուած միջին մասն ընդդիմադրութեան կողմը չէ : Վսյս մասը որ Վուր-ձիլիի ժամանակ ամենազօրաւոր էր, վասն զի ընտրական իրաւունքը բոլոր Վաղղիոյ մէջ 200000 հարուստներու միայն վերապահուած էր, ընդհանուր քուէարկութեան քուէըդուները հաստատուելէ 'ի վեր քաղաքականացէա իր առաջին աղբեցութիւնը կորոյս, եւ ընդդիմութեան ամենէն կարեւոր տարրն անկեալ է : Վսյս պատճառաւ է որ Վարդիկ եւ Վաղղիոյ գլխաւոր քաղաքացի մէջ պաշտօնական ընտրելիներն եւ ձգուելով ընդդիմադրութեան ընտրելիները քուէից մեծագոյն մաս վատակեցան : Վարդիկ միայն երկու ընտրական շրջանակներուն մէջ կառավարութեան ընտրելիները քուէ ստացան, իսկ ուրիշ շրջանակներուն մէջ եւ Վարդիկ, Վսիմ, թուրք, Պորոս, եւ այլն ընդդիմադրութիւնը յաղթանակեց : Բնդհանրապէս պաշտօնական ընտրելիները զաշտային բնակչաց առջեւ ընդունելութիւն գտան, մեծ քաղաքներն ընդդիմադրութեան կողմը բռնեցին : Վսյս կէտն ուղադրութեան արժանի է : Վաղղիոյ մէջ յեղափոխութիւնները միշտ Վարդիկն եղած եւ դաւառներն անոր հետեւած են : Վստի երբ քաղաքացիներն ընդդիմադրութեան կողմը կը բռնեն, կառավարութեան գործը կը դժուարանայ : Մասնաւոր ժամանակէ 'մ'ի վեր աւելցաւ վրայ եղած յարձակումները, դեռստանդի

հարուածները եւ կայսեր թիշամի եղող մարդոց երեսփոխան ընտրութեան թիւը բաներ չեն : Վարդիկն անոնց գերաւորանին ապագայն խաղի մէջ է, եւ առանց չափազանցութեան կրնայ ըսուիլ, որ թիւէ կայսեր աղատամիտ մասին բաղձանքը կատարելով իր կառուցած շէնքը չպակէ : Ինչպէս որ խոստացած էր, խաղը վստահի կրնայ դառնալ : Բայց Վարդիկն Վսիկ մեծ զօրութիւն ունի իր ձեռքը, որ հակառակորդներն անկարողութեան մէջ կը դնէ, եւ այս զօրութիւնն է բանակը : Յեղափոխականները զիմադրութիւնն ապստամբութեան հասցնելու համար կայսեր եւ անոր զօրաց դէմ դնելու դժուարութիւնը լաւ ուղադրութեան պէտք է առնուն :

Վաղղիոյ ընտրութեանց արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ մասին գաղով, ընտրելեաց շատին կողմէն հրատարակուած յայտարարութիւնները, խաղաղութիւնը պահպանելու բաղձանք ալ կը յայտնէին . ուստի կրնայ ըսուիլ որ Վաղղիացեաց մեծագոյն մասին ալ բաղձանքն այս է : Վերջինի կարեւոր թերթերէն մէկը Վաղղի ՏԵԼԱՎՐՈՒՄ Վաղղիական ընտրութիւններն այս նկատմամբ առնելով կըսէ թէ կայսեր իր խաղաղասէր քաղաքականութեան մէջ հաստատուելին, քանզի Վաղղիա խաղաղութիւն կուզէ :

Վստրիոյ կայսրը Վիեննայի խորհրդարանը դոյցեք երկար ամենախօսութեամբ մը, ուր երկու տարուան 'ի վեր Վստրիոյ մէջ 'ի գործ դրուած բարեկարգութիւնները թուեց : Երկու տարի առաջ Վստրիա իր կրած հարուածներուն ներքեւ ընկճած էր, երբ որ կայսրը խորհրդարանը գումարեց երկրին վերանորոգման գործն 'ի դրուելի հանելու համար : Վսյս ատենէն 'ի վեր Վստրիա ներքին մեծամեծ յառաջդիմութիւններ ըրաւ : Վիեննայի խորհրդարանին մէջ երեսփոխան ունեցող երկրներուն եւ Հունգարիոյ մէջ համաձայնութիւն եւ հանրական յարաբերութիւններ հաստատուեցան . զինուորական վերակազմութիւն մ'եղաւ որ զինուորութիւնն ընդհանուր պարտաւորութիւն մ'ընելով միանգամայն տէրութեան զօրութիւնն աւելցուց : «Վսյս արդասիքն, ըսաւ կայսրը, ինչպէս նաեւ ուրիշ տէրութեանց հետ բարեկամական յարաբերութիւնները, տեւական խաղաղութեան եւ լաւխաւոր կըլլան, որուն անհրաժեշտ պէտք ունի կայսրութիւնն իր զարգացման համար » : Կայսեր թուած բարեկարգութեանց կարգին մէջ ամենէն կարեւորը կրնայ համարուիլ կըրօնական օրէնքը, որ ամեն կրօնից հաւատար իրաւունք կուտայ Վահմանագրութեան երաշխաւորութեամբ : Վաղաքային ամենաշուքեան վերա-

բերեալ օրէնքը վերահաստատուեցաւ եւ ընդարձակեցաւ . հոգեւոր եւ աշխարհային իշխանութեանց սահմանները հաստատուեցան : Երկրեցեայ եւ դպրոցաց յարաբերութիւններն աղբիւն ամենամեծ շահերուն համաձայն եղանակաւ կարգի դրուեցան, առանց երկեցեայ բարեբար աղբեցութիւնը պակեցնելու : Վաղղը է ինձ յուսալըսաւ, որ այս օրէնական միջոցները տէրութեան եւ երկեցեայ մէջ խաղաղութեան եւ կատարեալ միաբանութեան մը տեսական հիմքը պիտի կազմեն : Երկուամիսանապէս որ հասարակաց կրթութիւնը վերանորոգուելով, եւ իմ վաւերացուցած դաստիարակութեան օրինօք այն կարգին մէջ դրուելով որուն պէտք է հասնի, հայրենեաց առատապէս ունեան եւ դիւրութեան բարեքը կը մատակարարեն, որ ինչպէս պատմութիւնը կը վերադարձնէ թեանց եւ ժողովրդոց զօրութեան եւ բարգաւաճմանց ամենէն հաստատուն հիմն է : » Գլխաւոր Վոլֆօնի կայսրն իր ձառը վերջացուց Վստրիոյ բոլոր ժողովուրդները հրաւիրելով որ Վահմանագրութեան հիմանց վրայ համաձայնին . քանզի, յարեց, «Վստրիա միայն իր բոլոր ժողովրդոց պաշտպանութիւն, ազատութիւն, եւ իրենց անկախութեան եւ անհատականութեան երաշխաւորութիւն կուտայ » :

Վսյս ճառը գոհութեամբ ընդունուեցաւ թէ Վստրիոյ եւ թէ Վերմանիոյ մէջ, եւ Վերլինի լրագիրներն ալ Վիեննայի թերթերուն նման Գլխաւոր Վոլֆօնի խաղաղասիրական յայտարարութիւնը գովեցին : «Վայսրութեան բնակչաց խիստ մեծագոյն մասը, կըսէ Վիեննայի Բերուէս լրագիրը, եւ օտար ժողովուրդներն անգամ գոհութեամբ պիտի տեսնեն որ Եւրոպայի ամենէն պահպանողական արքունիքն անկեղծապէս կը յարի այն սկզբանց որք ամենեցուն խղճի ազատութիւնը կերպաւորեն, եւ քաղաքային իրաւունքները իւրաքանչիւրին ազատօրէն ընտրած կրօնքէն անկախ կընեն » :

Վիսցեալ-Վահմանագր. նախագահին Լոնտոն դրկած նոր դեպքանը Պ. Սօթլի Լիբրուլ հասաւ, ուր վաճառականութեան սենեակն իրեն ուղերձ մը ներկայացնելով այս առթիւ Պ. Սօթլի ճառ մը խօսեցաւ եւ խիստ ողջամիտ խօսքեր ըսաւ : «Վիսցեալ-Վահմանագր. նախագահին եւ ժողովրդեան եւ անհոգուն բաղձանքն է, ըսաւ, Վնդիոյ եւ Վմերկայի մէջ մտերմութեան եւ բարեկամութեան յարաբերութիւնները մշակել » : Վմերկայի լրագիրները Պ. Սօթլի խօսքերուն կը հաւնին, որք կարծ են Վնդիոյ աշխարհ ալ անխորժ չեն դար, քանի որ ինդիքը բարեկամութեան եւ լաւ յարաբերութեանց վրայ ըլլայ :

Բայց տարակոյս չկայ որ Պ. Սօթլի հրահանգներն Վաղաքային խորհրդի վրայ Վիսցեալ-Վահմանագր. ծերակոյտին մէջ Պ. Սլեմըրի ըրած յայտարարութեանց վրայ հիմնեալ են, այն է Վնդիոյ խոստովանել տալ թէ հարուստները պատերազմիկ ճանելով սխալած էր, եւ այսպէս մեծ հասարակապետութեան պատուաւոր հատուցում մ'ընել : Ինչպէս յայտնի է, Վնդիա դրամական հատուցման կէտին վրայ դժուարութիւն հասներ, բայց տեսնելու է թէ պատուոյ կէտին վրայ 'ի նշ անտիճան զիջողութիւն պիտի ընէ :

Հեռագիրը կը ծանուցանէր թէ Վերլինիներուն մէջ ապստամբութիւնը կը ծաւալի եւ Ռուսիա թափառելու քաջանի կողմը դօրք եւ խաղախներ կը դրէ : Բայց ուրիշ հեռագիր մը առանց Վերլինիներուն ապստամբելու տես հանելու կը ծանուցանէ միայն թէ Ռուսիա Վաղաքային վրայ զօրք չըրկեր եւ պատերազմական պատրաստութիւն չտեսներ : Կերեւի որ Օրէնգուրիկ ընդհանուր կառավարիչը թափառանքի նորակազմ գաւառացի մէջ կայսրութեան ուրիշ երկրներուն օրէնքները գործադրելու երէր է, ուստի Վերլինիներուն մեծերը որք մինչեւ հիմա անիշխան կը տիրեն գրծագոհելով թերեւս ապստամբութեան փորձ մ'ըրած ըլլան : Վսյս մեծերուն շահակից եղող մարդիկը բազմաթիւ են, կըսէ Բեդրուպուրիէն Կոս լրագրին դրուած նամակ մը, եւ իրենց զօրութիւնը շարաշար կը գործածեն շարունակ յարձակումներ ընելով խաղախներուն երկիրը, որոցմէ ամբողջ հօտեր յախտակելով կը տանին : Վսյս ալ մասնաւոր կերպիւ Քլովիակ աւարառուաց դէմ եղած պատերազմին կը նմանի, այս տարբերութեամբ միայն որ եւրոպական Ռուսիոյ այն հեռաւոր սահմաններուն վրայ խաղաղութիւնն անտարակոյս չուտով կը վերահաստատուի » :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վստի Օրիանթալ ընկերութեան Տնօրէն Պ. Լիւսաքօ երւմից պաշտօնատան միջոցաւ 500 Օսմանեան ոսկի նուիրեց Տար-Իւլ-Է Էֆէրէ բաւած Օսմանեան որդանոցին :

Իւլիի Վաղաքային լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Սեմ-Վաղաքային գաւառաց ընդհանուր կառավարիչները Վ. Պօլիս կանչելով մասնաւոր ժողով մը պիտի կազմէ, ուր պիտի խորհուրդեն եւ որոշուին եղբայր այն միջոցները որք ամենէն աւելի յարմար են (Գոստ. Վուլթանին վերջին ճառին մէջ յայտնուած բաղձանքներն իրականութեան բերելու :

